

Ханты ясăң



Основана
1 ноября 1957 года

15.01.2026
№1 (3685)

Йилдуп 2026-мит ол пида!



Ёмвошн Йилдуп ол ёмайхăйтл пурайн нюки хотăң вош хулы рăпитăс. П. Молданов вўюм хур

Округ мир
пăта путăртум
ясăят

» 3

Муй вўрн хурамтум
хăл юх ма
вăлупсема юхтăс

» 6

50 ол мър и
нумăсн, и сăмн
вăлдăңан

» 12



Тата мосванән, ван хәтлуп тыләш 16-мит хәтәлн, Ёмвошн «Россия» нѐмуп Национальной центр тәхи пүншсы. Щимәш тәхи сырыя Владивосток вошн ләщәтсы, шәлта Красноярск вош хуша. Щи киньша па хәлмит ищи хурасуп арсыр хот йитәң тәхи мўң Югра мўв округев 95-мит ода питум ёмәңхәтл, пурайн ямсыева тата ләщәтсы па пүншсы.

Ёмвошн «Россия» нѐмуп тәхи пүншсы



▲ «Россия» нѐмуп тәхи пүншум пурайн. В. Енов верум хур

Мет оләңн «Россия» нѐмуп тәхи Ёмвошн вантты па тәса арталәты Президент хуша арсыр поступсы верты ләңқәр хә А. Жарич, округев кәща хә Р. Кухарук па ин йилпа пүншум тәхи кәща не Н. Виртуозова вәсәт. Сырыя мойң хәннәхәйт вўдең хәнтәт хуша нюки хотәта яңхсәт, хута кавәртум сорт хўдн ләпәтсыйт па шайн яньшдтәсыйт.

Шәлта кәща ёхлўв «Россия» Национальной центр хота мәнсәт.

Щи тәхийн лыв арсыр хот йитәт хўват тәтылсыйт па сыр-сыр ванлтупсәтн альсыйт. И хот йитн мўв илпиташ кәншты хәннәхәйт оләңн пурмәсәт па мосты шўңкәт вантсәт. Кимит хот йитн ямсыева уша версәт, муй ширн хәннәхуятәт мўв илпи ташәтнухәмәртсәт. Хәлмит хот йитн хәнтәт, вухалят па юрнәт вәлупсы ширәт уша павәтсәт. Нядмит хот йитн «Герои Отечества» ванлтупсы арталәсәт па уша вўсәт, муй ширн Югра мўв хәйт Вулаң далә хәрәтн даләсәт. Шәлта вантсәт, хути далә пураитн округ хуша пиршамум хәйт-неңәт па айдат пухәт-эвет тарма рәпитсәт.

Шәлта Югра мўв па мойң хәннәхуятәт мет вән хот йит хуша әктәшсәт. Лыв елпелн онлайн ширн Россия мўвев Президент

администрация тәхийн рәпитты кәща хә С.В. Кириенко Россия мўвев Президент В.В. Путин китум айкел тәс. Лўв тәмиты путәртәс:

» Әмәш вантты, «Россия» нѐмуп Национальной центр нын округн хуша тәмхәтл тўңширәңа пүншсы. Ма ширемн, щит шеңк вән вер. Вантә, нын хушана иса ар мўв илпи таш ар ол мәр нух әмәртды. Щи унтасн тәмхәтл нын Югра мўвн хуша арсыр кәртәт па вошәт омәсыйт, кев па карты әшәт версыйт, йилпа вәлты хотәт, пәльницайт, әшколайт, колледжәт, университетәт па арсыр рўтьшәты тәхет ләщәтсыйт. Нын округн тәм пўш 95-мит ол ёмәңхәтл постәс, нын хушана шуши мирәт, хәнтәт, вухалят па юрнәт вәлупсы ширдәл ин тәмхәтл вәнты елды тәләт. Щит нын верты вердән. Тумтака, тәлаңа тәм нуви тәрум илпийн ищиты елды вәлаты!

Щи ясәт юпийн Уральской федеральной округ хуша вәлты Россия мўвев Президент ләңқәр хә А. Жога онлайн ширн вўща ясәң Югра мўвев хәннәхуятәта китәс.

Лўв лупәс:

» Ешәк Руслан Николаевич па Югра мўв хәннәхәйт, ям вўща

ясәң ма нынана китлум, Ёмвошн «Россия» нѐмуп Национальной тәхи пүншсәты! Нын мет оләңн Уральской федеральной округ хуша щи тәхи ләщәтсәты. Щит пәта сыр-сыр культура верәт, вәнл-тыйлты ширәт, мастер-классәт муй вәйтәнтупсәт щимәш ләшкәм па вән хотн елды вәлты-холты ширәтн тўңширәңа па тәса верты веритләты. Мет вулаң вер, ма ширемн, нын Югра мўвн оләңн арсыр ванлтупсәт па Россия мўвәт күтн ин альтыя шир тәйләты!

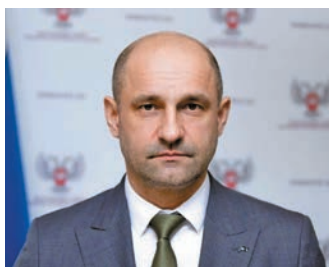
Округ кәща хә Руслан Кухарук ям вўща ясәң ар мир елпийн верәс па путәртәс:

» Ешәк хәйт па неңәт, ям щи вер, хути мўң Югра мўвевн тәмхәтл «Россия» нѐмуп тәхи пүншсўв! Щит пәта ма Президент хәя ищи лупсум, мўң шеңк ләңхалўв тата щимәш вән хот ләщәтты, хута дәлн ар тәхи эвәлт юхәтты хәннәхуятәт ищи ат веритсәт Югра мўв оләңн аршәк вер ушәңа-сашәңа верты. Тата мўң мўв илпи ташәт кәншты хуятлўв оләңн арсыр айкеләт хәләнты па вантты ширәт тәйлўв, хәнтәт, вухалят па юрнәт вәлты-холты хурасәт ищиты уша павәтты веритлўв. Щи тумпийн тата арсыр ванлтупсәт, адисупсәт, вән мирхотәт па ёмәңхәтләт ищиты кашәң пўш тўңширәңа ләщәтты питлўв. Шеңк ләңхалум пәмәшпа ясәң лупты тәм ар йитпи хотәң тәхев омсум хуятәта! Мўң худыева ийха тәм тәхи омәсты пәта вешкәта рәпитсўв. Щит пәта елды яма, тумтака вәлаты!

Р. Кухарук щи тәхи кәща неңа Н. Виртуозова «За укрепление дружбы и сотрудничества» мевл пос мойләс.

«Россия» нѐмуп тәхи пүншты юпийн, арсыр мосты ванлтупсәт, ёмәңхәтләт, кәсупсәт, елды ләщәтты питлўйт.

Путәр хәншәс:
Владимир Енов



A.B. Жога

Тынаң ләхсәт!

2025-мит ол ши сухәнл. Арсыр верәт тәм олн вәсәт, тәх верәт амәт тәсәт, лавәртшәк суртәтн мўң таксар әха йисүв, йха талсаюв, тәх верәтн йилуп пища хуцсаюв.

Вулаң далын нух питум верев пәта мўң ёмәңхәтл ләшәтйилсүв, хәлум пўш әктәшйилсүв па мирхотәт верәнтйилсүв. Щирн мўң йм вўща ясаң пугәртсүв рәпитты мирев, далъ хәрн вәлум әхлүв пәта, мәта хуятлүв далъ пәнт хўват шәшман мўң мўвев лавәлман вәсәт па кәсты тәхетниши нух питыйлсәт.

Мўң әртәйлүв, хән ийха катләсман вәллүв. Мўң ар лавәрт сурт йм щира керәтсүв, кашәң щимәщ вер – щит ийха и нумәсн, и тәхия шәшты верев.

Мўвевн вән па ай вошәт йма ләшәтлайт, әшколайт па пәльница хотәт енумләт, спорт щира вәлты йилуп хәрәт пўншлайт, йңхты әшәт йма ләшәтлайт.

Тәп мет тынаң па мет мосты ут – щит нын. Мўвевн вәлләт каркама рәпитты, ар йм нумәс тайты па мўвев-ийңкев сәмәңа

тайты әх.

Нын әренән, нын щоменән мўвевн вәлупсы мира мәстәты щира, уяңа па хәтләң хәтл щира йис.

Йилпа йиты 2026-мит ол – щит Россия хуца вәлты мирев ийха пилтәшты ол.

В. В. Путин ясаңаң:

» Мўңева вана тайты мосл мўвтел мирев па арсыр мирев ийха пилтәшты верәт. Щит мўң юкан щира па оса щира вәлты пицев.

Кев мўвев – щит иса пўш арсыр мир ийха вәйтантийлты мўв. Щи мирев йис вәлупсы мўңева шавиман тайты мосл па йилпа енумты нявремәта елды юкантты.

Тынаң мўвн вәлты әх! Йилуп ол нынана ар амәт па йм вәлупсы ат тәл. Нын хотәң әхләң сәмәңа, амтәтљюман па күтәлн нәтәсман ат вәлләт.

Мет йм ясаң китлүм Урал мирева, мәта әх тәм йис далъ хәрн вәсәт. Йм, сәмәң ясаң нынана Родина мўвев лавәлман тайты пәта! Мўң нух питлүв!

Ләхсәт, тәлаңа, йма вәлаты, йм нумәс па иса верәт йма ат мәнләт!

Йилуп 2026-мит ол пида!

УрФО хуца Россия
президента нәтты хә
Артём Жога

Хәнты ясаңа тулмаштәс:
Пётр Молданов



P.H. Кухарук

**Югра мўв
тынаң хәннехуятәт!**

Йилуп ол пида! Тәм ёмәңхәтл пурайн мўң арсыр әмәщ верәта эвәллүв. Щи верәтн сыр-сыр тәхетн вәлләдәт – мўв илпи питы вуй вўты тәхи сый, класс хуца нявремәт киникайт лопсәт кертийлты сый, вўлең әхләт мәнты соләң сый, әрәң-щомәң кәсты әх мевл посәт сый, округ рәпитты әх, хуйтат кашәң хәтл рәт мўвев пәта така рәпитләт.

Мәнум олн мўң ийха Югра мўвев йис вәлупсы хәншсүв. Мўв илпи 13 миллиард тонна аратпиты вуй нух талсүв – щит иса Россия мўвев пәта вулаң вер. Хәнты ши вер олңитум әх иты мўң ищиты ши апраңа рәпитлүв.

Округ вошәт па кәртәт күтн йңхты пәта кев әшәт, нурләт йилпатсүв, йилуп тухләң хопәт йңхты питсәт. Нявремлүв пәта иса мосты хотәт омәссүв: йилуп әшколайт, пәльницайт, культура хотәт па әрәңа-щомәңа йиты пәта хотәт. Ёмвошн «Город трудовой доблести» кев хурас, «Россия» национальной центр па Сәрханл вошн Ас

шәпи «Звезда Оби» нурәл омәссыт.

Югра – щит Тәрум Ащевн миюм сәщ тайты па дыпи әр тайты әх мўв. Вулаң Победа 80 ол постуман нявремәта тарма даләсум әх оләңән пугәртсүв. Интәм даләсты солтатлүв унтасн ел вәлупсы оләңән нәмәсты веритлүв. Кашәң хәтл мўвев пәта даләсты солтатлүва вән пәмәщипа луплүв. Мўң и ёшн лыведа нәтлүв па эвәллүв – щит тәм йисн Россияев пәта мет вулаң вер!

Югра мўвев 95 ол постум пурайн сыры тарма па интәм щиты ши йма рәпитты әх оләңән нәмәлмәсүв, дәлн елды мўвев хурамәна па ташәңа ат йис.

Йилуп 2026-мит ол «Айлат хоттел әх ол» немн мәсүв. Елды йма па вешката рәпитты питлүв, дәлн нявремәт щўняңа па кашәң хотәң әх иса йма ат вәсәт. Ийха рәт мўвев пәта тарма рәпитты питлүв: йм вәлупсы ләшәтты, вән верәт верты, йилуп мосты хотәт па утәт омәсты.

Югра мўв тынаң әх! Сәм хәрем вўш эвәлт нынана йм ясәт луплүм, тәлаңа, щўняңа, и нумәсн, систәм етәр хәры вәлаты. 2026-мит олн мўң аршәк йм па мосты вер верлүв!

Йилуп ол пида, Югра мўвев!

Округ кәща хә
Руслан Кухарук

Хәнты ясаңа тулмаштәс:
Людмила Гурьева



N.B. Рагимова

Газетаев лўңәтты тынаң әх!

Йилуп 2026-мит ол пида нынана йм вўща ясәт луплүв!

Кашәң ол ши ёмәңхәтләң мўң йм нумсәт, йм верәт оләңән нәмәслүв. Тәм ол нынана ар амәт па уй ат тәл.

Мўң нынана вән пәмәщипа ясаң луплүв, хути мәнум ол мәр мўң айкеллүв лўңәтсәты, йм посәт омәсәты. Елды мўң ищиты ши нын пәтана әмәщ айкеләт па шуши мир хәннехуятәт оләңән хәншты питлүв.

Тәлаңа, уяңа-пищәңа, йма хоттел әхләң пида вәлаты. Кашәң хәтл нынана амәт па йм айкеләт ат тәл. Ёмәңхәтл пида, тынаң хуятәт! Йилуп ол нынана йилуп верәт ат тәл!

Надежда Рагимова па «Хәнты ясаң» газетайн хәншты әх



Б.С. Хохряков

Округ мўвн вэлты ешәк ёх!

Округ дума депутатат па ма нынана тәм йилпа юхтум ол вўраңан вән вўща ясаң китлўв!

Тәм ёмәңхәтлән мўң нумәсләвн па сәмләвн ләңхалўв иса тумтака, щўняңа елды вэлты. Ям нумәсләв тәлўв елды вәлтэв щирәт олаңан. Ләлн

мўң вэлты Югра мўвиев па вән Россия мўвев мир әраңа па ташаңа ат вәлдәт.

Тәм йилпа юхтум 2026-мит ол Россия Президент иса мўвев луват вэлты мир тўңа-щирәңа и нумәсн, вешката вэлты щира ястәса.

Округ кәшаев Руслан Кухаруктәм юхтум 2026-мит ол йилпа тыйты семьяйт ола ёконтсәлдэ, ләлнтўңа-щирәңа айлат ёх ат вәсәт. Щит вўраңан мосл дыведа така нётты, уяңа ат вәлдәт па няврәмләл тәлаңа ат енмәлдәт.

Ешәк Югра мўвиевн вэлты тынәң хуятыет! Ташаңа, уяңа-пищәңа, тумтака вәлаты!

Округ Дума кәща хә **Борис Хохряков**

Хәнты ясаңа тулмаштәс: **Наталья Краснопеева**



Л.Д. Собянина

Югра мўв ешәк шуши мирәт – хәнтәт, вухалят па юрнәт!

Сәм хәрем эвәлт Йилуп 2026-мит ол пида ям ясаң луплум. Тәм ёмәңхәтл – щит йилуп нумсәт нын пәтана, хуйтат йис па мурта йис вәлупсы елды тәлдәт. Йилуп ол – щит йилуп верәт тәм вәлупсийн, щитәт яма ат мәнләт!

Йилуп олн ма нын пәдана вантман луплум – нын опрашлән иты тәм ишки мўвн яма вәлаты, лавәлман тәяты, дыв йис верләл, сорни ясәт, йис путрәт, моньшәт, арәт елды тўваты – щит мет тынәң мўң вән Россия мўвев пәта.

2026-мит олн нын пәтана ат тывләт:

– Нын верлән яма ат мәнләт, нын па хоттәл ёхлән тәлаңа ат вәлдәт!

– Вўды ташәтн ар пеши ат омәсләт, вәнтән ар вой, йиңкән ар хўл ат пилт!

– Арсыр мирәт кўтн ләхсәңа вәлаты!

– Иса муй верты вўтышәлдәты – вераты!

– Опрашлўвн хәюм таш лавәлман тәяты па ел тўваты!

Най-Вәртәт нынан ат лавәлдәт, хәтл, тылш па тәрум тўт нын әшлән ат хәтләт! Нын няврәмлән кәрща, әраңа, нумсәңа ат енумләт па нын, вән хуятәт, хәләнтман ат вәлдәт!

Йилуп ол кашәң хота хошум, уй, мосты верәт ат тәл, ләлн елды мўң увәс мўвев ташәңа ат йис!

Йилуп 2026-мит ол пида, ешәк хәнты, вухаль па юрн мирәт!

Тюмень вошн вәлты «Хәс» ариты тәхи кәща не **Любовь Собянина**



Н.В. Ташланов

Тынәң хәннәхуятәт!

Ма нынана тәм Йилуп ол пида ям вўща ясәт китлум.

Сыры ма шеңк ләңхалум, ләлн нын тумтака па тәлаңа, рәт ёхланән мосман ат тәйсыйты, кашәң ай па вән вер нын хушана тәса па яма елды ат мәнәс. Ма сәмәңа хәнтәт,

вухалят, юрнәт тәйлум, нын «Хәнты ясаң» газетайн ищи мўңева шеңк мосл. Интәлта айкел әкәтты ёха ям вўшайң ясәт китлум па ләңхалум, ләлн елды тумтака ат вәсты па аршәк тәс айкел ат версәты!

Округев сыр-сыр хәннәхуятәта ищиты ләңхалум тумтака па тәлаңа вәлты!

Округ дума депутат хә **Николай Ташланов**
Хәнты ясаңа тулмаштәс: **Владимир Енов**



Л.В. Кашлатова

Тынәң хәнты па манщи мир!

Етәп 2026-мет котән пан! Яма утатән, кашимушет ет ат мәнәт!

Нын хотатән рўвәңа па щўниңа ат пилтәт, рутәхтәт тытәңа ат уттәт!

Йисәңа, нуптәңа, татәң ёш, татәң кўр ет пета утатән!

Любовь Кашлатова

(Ас кўтуп хәнтәт путрупсийн)



Д.А. Тарагупта (Лонгортова)

Югра мўв хәннәхөятәт!

Ялөп 2026-мет тәл пилн! Ямал мўв Лорвош район мир элты нынана тәмәщ хорам емәңхәтл кеша ям ясәт китлөм. Ялөп тәл кашәң хәтл сорния, хошама, сәмәңа ат пилт!

Тәм емәңхәтл елпийн муй элты нөмсаты, щит ат тыйл!

Удөпса умәщ мойдөпсәт ат мойдәл, кўтәлн аршик ям па сәмәң хөятәт ат улдәт!

Тәлаң ёш, тәлаң кўр, хоттәл ёх пилн щўняңа улаты!

Ямал мўв культура заслуженной рупатнек **Диана Тарагупта (Лонгортова)**
(Лорвош хәнтәт путрупсийн)



Муй вўрн хурамтум хэл, юх ма вэлупсема юхтас: Татьяна Молданова

Там йисн мўң вана тайлэв ёмәң Йилуп ол хәтлэв, ши хәтл пәта пори пәсан верәнтла ат кўтупн, ван хәтлуп тылщев 31-мит хәтл сухантыйн па Ас хәлты тылщев олаң хәтләл олңиттыйн. «Йилуп ол ёмәңхәтл пориты вер» поступсы 1699-мит олн Пётр I хәншәс, щирн лўв йилуп, Юлианской щира оләт лўнтәсты партсәлдэ. Мет олаң хот лыпийн хәл юх омсәлтәсы хон икев хотн – щит 1817-мит олн.

Там ёмәңхәтл Европа хуща вәлты ёх эвәлт юхтас. Щит дыв йис пориты верәт эвәлт тывум уг. Әхәт па йис рўшәт пориты верәт пида лылләс. Щит пәта рўшәтн вана вўсы па рўш ёмәңхәтлә ши йис. Арсыр мирев йис верәт ки вўты, ши кўтн па хәнтәт олаңан ки луплўв, йилуп ол щира лўңәтты ёмәңхәтл тәл кўтупн ән верәнтса. Йилуп ол олаң хәтл – щит Тәрум ащев па щира керләты хәтл, тови пәда муй па тәл пәда керләталн – щит йилуп ола лўңәтса. Хәнтәт хуща йилуп ол олаң хәтл постуман вәс, хән Тәрум ащев тови пәда керләләс, щит хәтл, хән мўң мўвева морты мўв тухләң войт юхәтты питләт, мўң вәлэв, мет олаң тыв вурңайт юхәтләт, вурңа юхәтты хәтл йилуп ол олаң хәтлә ши лўңәтса. Тәх мирев па йилуп ол олаң хәтлә лўң-тыйлсәт вўлэт па кўрәң войт вохантты хәтләт, па щирәт па вәсәт. Ши хәтләт верәнтсайт товийн муй па сўсн. Там хәтл хурасуп Ёмәңхәтл, хән хәл юх хота омсәлтәды па мойлупсәт ёха мойләдыйт, хәнтәт щимәщ хәтл ән тайсәт.

Там хәтл арал пеләк хәнтлўв вәнт кәртәт эвәлт йира питсәт, ай вошәт па вән вошәт хәра павтәссәт, щит пәта рўшәт иты тәмәщ ёмәңхәтл верәнтты питсәт. Мўң вәна ювум хәннәхә Татьяна Александровна Молданова эвәлт инь-щәссўв, хән лўв мет олаң



▲ Т.А. Молданова. П. Молданов верум хур

пўш хотн омсәлтәты хурамәң хәл юх шиваләс па хән Йилуп ол ёмәңхәтләтн пори пәсан верты питәс.

Татьяна Александровна сема питәс Вўтвошн Сўмәтвош районән. Хәлмит класс вәнта ши вошн вәнт-тыләс. Щит 1957–1959-мит оләтн, Вўтвошн вәлүм хәнтәт щирн, тәл Йилуп ол ёмәңхәтл ән тайсәт, әшколайн хәл юх ищи ән омсәлтыйлса.

Мет олаң юхи тўвум хәл юх лўв шиваләс әшколая мәнум оләлн.

» Ши хәл юх ма шиваләсум рўш леккар ими хотн – щит Антонина Игнатьевна Аликова. Вәсәт муй әнтә ши юх хуща юнтты утәт, щит ма иса ән нәмләм. Нумсәмн хәла ихтум каләщәт тәп хәщсәт, ши каләщәт щәлта мўңева ортсайт. Ши

пурайн Вўтвоша мавәт муй па печенья нянят ән тәтлясыйт, мосәң, ши пәта каләщәт вәсәт. Әхәт па, хән мўң Касума касәлсўв, ма мет олаң пўш нумсәмн хәщсәс хурамтум хәл юх, ши юх әшколайн вәс. Щирн урокәтн мўң непекәт арсыр олюпн нерийлсўв, па вутаңшәк рәсәңа щира эвтийлсўв, ши юпийн ийха лак щира аймиийлсўв па ши лакәт ийха кәртыйлсўв. Щимәщ кәртум кәрәтн хәл юхев хурамтуман ши вәс. Мойлупсийн мийлҗасыюв муй әнтә, ши вер ән нәмләм. Мийлҗасыюв ки, алпа, нумәсн амтум рўвл хәщсәс, – путәртәл Татьяна Александровна.

Мет олаң ёлка әңкеләщел хотн верәнтса, хән Тәтҗа 8-мит классән вәнтлүләс. Лўв ясәлн, хәл юх пириты пәта лўв әщел Александр Иванович пида вәнта йңхсәңн. Хәл

юх хурамтты пәта хурамәт лўв Ольга па Марина апәлнеңдал пида верәс:

» Щит ищи вәсәт ийха кәртум непек лакәт, ши мултас па ар хурасуп непек расңаятн хурамтсәв, алпа, щит «ёрт». Непек эвәлт апәлнеңдал пида па Китай мўв щир фонарикәт па гирляндайт версўв. Щитлўв ищи хәл юха мәстүпсәлўв па хот йитңевн ихәтсўв. Ши оләтн, алпа, мет олаң пўш ай утләм әшкола эвәлт мойлупсы хирәт тәсәт, щәта мавәт па епләң нянят вәсәт.

Ләтум юнтутәтн хурамтум хәл юх мет олаң пўш Татьяна Александровна хотәлн омсәлтәс, хән лўв институт етшумал юпийн Мурманской области Сафоново вошн январемәт вәнтлүман вәс. Щирн тынысайт ишни лыс эвәлт верум нохрәт, сәк гирляндайт, тўтәң гирлянда хулна ән тайс. Хәл юх әхтыйн вет ёшпи хәс вәс.

Там хәтл хәл юх ар щира хурамтты пищ вәл. Татьяна Александровна хотн там тывты Йилуп ол пәта кәт хурамтум хәл юхәңн лолыләңәң. Щит Оксана меныл ләтум па хурамтум хәл юхәңн.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов



Ван хәтлүп тыләш 13-мит хәтлән Ваньщавәт кәртәң хуятәт Вудәң Отечественной далын даясум әх пәта омсум кев хурас пұңәлн әктәшсәт. Дыв Ваньщавәт кәрт эвәлт Сұмәтнүл кәрт вәнты лухн мәнты сонтумәсәт. Тәм вер «Самутнәл» шуши мирәт община хуятәт округ губернатор грант нәтупсы унтасн ләшәтсәт. Мосл лупты, мет сыры тәмәш лухәң шәшупсы 2015-мит олд версы, хән Вудәң Победа тывум вұш эвәлт 70 тәл постәсы.

Сұмәтнүл кәрт вәнты лухн мәнсәт



Лухн яңхум хәннехуятәт



Сұмәтнүл кәртәң кев хурас

Община кәшә не Валентина Ирган вұща ясаң путәртмәлн лупәс:

» 2025-мит олд кәт вудәң вер постәсүв, щит Вудәң Отечественной далын нух питум хәтл вұш эвәлт 80 тәдә ийс па Ёмвош округев 95 ол постәсы. Щит пәта тәм лухәң шәшупсы щит вудәң верңәна юкәнтсәв. Вудәң Отечественной далы пурәйн Россия мұвев 26 миллион 600 шурәс хәннехә вәтшәс. Полнавәт па Касум сельской советңән эвәлт 611 хуят далы хәртәтә тәсыйт па 434 хуят юхи әнт юхәтсәт. Тәм лұңән Сұмәтнүл кәртәң кев хурас омәссүв, мәта ут 1941-1945-мит оләтн

далы хәртәтн пәрум әх пәта версәв.

Ваньщавәт ашкола кәшә не Наталья Бусыгина ищи әкмүм әха хошум вұща ясәт лупәс. Мосл лупты, лұв пухәл СВО тәхийн даясман вәл. Щәдәтә Нуви сәңхум район думәйн молодёжной палата тәхия лұңты не Нина Брусенцева лухн мәнты хуятәтә ям ясәт путәртәс.

Щи юпийн әкмүм хуятәт Ваньщавәт кәртәң кев хураса әня лыптәт пунсәт па лухәң әшн мәнты сонтумәсәт. Дыв Сұмәтнүл вәнты лухн шәшсәт, юлта па «Бурән» әхләтн хәйт мәнсәт, дәлн мосты пурәйн

нәтумты. Нуви сәңхум вош па Полнавәт кәрт эвәлт «снегоход» карты хопәтн ищи хәннехуятәт щив мәнсәт. Сұмәтнүл кәртәң дыв вәйтәнтәйлсәт.

Щәта СВО тәхийн даясум кәтңән Алексей Дубинин па Михаил Сапелко ийха юхтум хуятәтә вұща ясәт путәртсәңән. Айлат хуятәт эвәлт Нуви сәңхум дума молодёжной палата тәхия лұңты не Стелла Тришкина ям ясәт лупәс.

Щәдәтә юхтум әх кев хураса әня лыптәт пунсәт па хәсдә лолысәт, Вудәң далын па СВО тәхийн пәрум әх нәмәлмәсәт, щит

юпийн пушкан эвәлт салют есәлсәт. Мұң веккеши нәмты питләлұв щит хуятәт, хуятәт рәт мұвел пәта дылдад пунсәллад.

Щи юпийн ай кәрта юхтум хуятәт пәта етнхот версы, дыв кәсупсәтн кәссәт, арәт арисәт, далы пурәйн тарәндлүм па рәпитум вән хуятәдә оләңән нәмәлмәсәт па путәртсәт. Кашәң щив юхтум хуятә ишәк непек па мойлупсы мойдәсы.

Валентина Ирган
Хәнты ясаңа тулмашәтәс:
Надежда Вах



Хӑнты ясӑң



Январь (Ас хӑлты тылӑш)

ПН	5	12	19	26	
ВТ	6	13	20	27	
СР	7	14	21	28	
ЧТ	1	8	15	22	29
ПТ	2	9	16	23	30
СБ	3	10	17	24	31
ВС	4	11	18	25	

Февраль (Тӑнлуп тылӑш)

ПН	2	9	16	23
ВТ	3	10	17	24
СР	4	11	18	25
ЧТ	5	12	19	26
ПТ	6	13	20	27
СБ	7	14	21	28
ВС	1	8	15	22

Март (Ай кер тылӑш)

ПН	2	9	16	23	30
ВТ	3	10	17	24	31
СР	4	11	18	25	
ЧТ	5	12	19	26	
ПТ	6*	13	20	27	
СБ	7	14	21	28	
ВС	1	8	15	22	29





2026 ол



Апрель (Вән кер тылăш)

ПН	6	13	20	27
ВТ	7	14	21	28
СР	1	8	15	22 29
ЧТ	2	9	16	23 30*
ПТ	3	10	17	24
СБ	4	11	18	25
ВС	5	12	19	26

Май (Ас нопăтты тылăш)

ПН	4	11	18	25
ВТ	5	12	19	26
СР	6	13	20	27
ЧТ	7	14	21	28
ПТ	1	8*	15	22 29
СБ	2	9	16	23 30
ВС	3	10	17	24 31

Июнь (Лыпăт тылăш)

ПН	1	8	15	22 29
ВТ	2	9	16	23 30
СР	3	10	17	24
ЧТ	4	11*	18	25
ПТ	5	12	19	26
СБ	6	13	20	27
ВС	7	14	21	28

Июль (Вăш тылăш)

ПН	6	13	20	27
ВТ	7	14	21	28
СР	1	8	15	22 29
ЧТ	2	9	16	23 30
ПТ	3	10	17	24 31
СБ	4	11	18	25
ВС	5	12	19	26

Август (Вăйт дор тылăш)

ПН	3	10	17	24 31
ВТ	4	11	18	25
СР	5	12	19	26
ЧТ	6	13	20	27
ПТ	7	14	21	28
СБ	1	8	15	22 29
ВС	2	9	16	23 30

Сентябрь (Лыпăт хойты тылăш)

ПН	7	14	21	28
ВТ	1	8	15	22 29
СР	2	9	16	23 30
ЧТ	3	10	17	24
ПТ	4	11	18	25
СБ	5	12	19	26
ВС	6	13	20	27

Октябрь (Ай тăхет потты тылăш)

ПН	5	12	19	26
ВТ	6	13	20	27
СР	7	14	21	28
ЧТ	1	8	15	22 29
ПТ	2	9	16	23 30
СБ	3	10	17	24 31
ВС	4	11	18	25

Ноябрь (Ас потты тылăш)

ПН	2	9	16	23 30
ВТ	3*	10	17	24
СР	4	11	18	25
ЧТ	5	12	19	26
ПТ	6	13	20	27
СБ	7	14	21	28
ВС	1	8	15	22 29

Декабрь (Ван хăтлуп тылăш)

ПН	7	14	21	28
ВТ	1	8	15	22 29
СР	2	9	16	23 30
ЧТ	3	10	17	24 31
ПТ	4	11	18	25
СБ	5	12	19	26
ВС	6	13	20	27



Икет верты йис пурмәсәт: щухри



Щухри верты вәндтәйлләһән. П. Молданов верум хур

Щи верәтн дыв пи-
дәдә тәс ёшуп ву-
халь хәннәхә Сергей Хо-
зумов рәпитәс. Актупсы
арсыр мир пәта верәнт-
са: музетн па культура
хотәтн рәпитты мир пәта,
тәс ёшуп хәннәхәйта,
няврәм вәндтәты ёха,
арсыр пурмәсәт верты
вәндтәйлләтә айлат хуят-
та па иса ёха, мәта хуятәт
хәнты па вухаль мир йис
верәт вана тәйты каш
тәйлләт.

Лупты мосл, йис хәнты
па вухаль ёх вәлупсийн
вера ар хурасуп кешет
вәсәт, арсыр тәхетн щи
кешет тәйсайт, ар щира
щи кешетн мултәт версәт.
Кимәт щирн ки лупты, йис
вәлупсийн кеши – щит әл
пурмәса хән тәйса, кешәт
ёмәң щира вәсәт.

Щухри – щимәщ кеши
вәс, мәта ут икетн иса
пүш пәнән тәйса, щитәт
сотпәң кешия алыщәсыйт
па әнтуп келәтн иса пүш
вәсәт. Щухри таклы икет
хүв тәхия вәлпәслуман ән
яңхийлсәт, щухри кешийн
сыр-сыр вүсәт пурдисайт,
оңат эвәлт верты пурмәсәт
йирләл йама верты пәта па
щухри мосл, әхләң келә
верты шелокәт вәшумты
па ар щира тәйсайт.

Кеши – щит кашәң хәннәхә
йокан пурмәс. Кашәң ики
кеши лүв ёшәлә мәстәты
щира верәнтсәлр. Хәннәхә
кеши – щит ёмәң пурмәс,
кушмәлтәты юпийн щи
кеши хонтылләтәты щира
вүйлясы. Тәх кешет па
ёрнәс сухн ювәртман мул
сүңән ләңх щира тәйсайт.

Кешет пида па ар-
сыр пицәт вәлләт: кеши
ән рәхл долумты, кеши
долмум хәннәхә нәптәл
сухәңл; вәна ювум аки ям
ясәң лупман хиләдә кеши
мойдийләс, щирн лүв әрл,
лүв щомәл хиләдә мәңл;
пори верты елпийн хәнмәт
күтләлн кешет пеләтсәт,
щирн йаха мәнум кәтңән
вәлупсы тўңа мәнты питл,
мень не ики хота ки мәңл,
ащел верум кеши пәнән
вүл, щирн ащел ләңхәтн
шавиман тәйты питла па
арсыр верәт, пицәт вәлләт.

Вәйтантупсы пүншумн
ремёслайт хот кәща ими
Марина Кабакова әкмум
мир ещәлт ям вўща ясәң
лупәс па тәм икет йис
пурмәсәт верты әктупсы
оләңән ясәң тәйс:

» Ики йис щира верты
пурмәсәт муйдал ямәт,
дыв йис щира рәпитләт:
йох пурмәсәт верләт, ню-

Ас потты тыләщ 25-мит хәтл эвәлт 30-
мит хәтл вәнта ремёслайт Центр хот хуща
научно-практической семинар вәс – щит
вухаль па хәнты икет пурмәсәт верты йис
пицәт. Тәм вәйтантупсыя юхтум мирев йис
щирн щухри верты вәндтәсыйт.

ки, пүнәң сух пида рәпит-
ләт па лер эвәлт мулты
верләт. Тәм хәтл вўша ики
пурмәсәт нюр йис щира
верләйт: кеши ки – щит
кеши, тынцәң ки – тынцәң.
Тәп тәм хәтл шимл хуят
йис пурмәсәт верты хошл.
Лыв щи кўш каш тәйлләт,
тәп пицел әнтә, вошн
енумсәт. Ар хуятәт па тәп
әңки пида муй па аңкаңки
пида енумләт. Вәндтәйллә-
ты тәхи әнтә. Икет – щит
икет. Имет ван кўт ийаха
әктәщийлләт па иса верәт
оләңән путәртләт, икет –
щит па хурасупа вәлты ёх,
лэваса ән путәртләт. Ин
мўң Ёмвошн пиц тәйлләт,
ики йис пурмәсәт верты
вәндтәйлләт тәхи тәйты
питсүв, ёшн хәннәхәй иты
пиц вәл па щи верәт еллы
тәты.

Марина Викторовна
ясәңән:

» Тәм әктупсәв юпийн
кеши щимәщ пос йил, мәта
пелә вантман мўң нумсәвн
вәты питлүв, муй вўрн вән
вошн йис икет пурмәсәт
верты вер еллы тәты пит-
сүв. Лүв па путәртәс ики
верәт оләңән, кеши муй
па па пурмәс – щит хўв
мәр верты пурмәсәт. Мет
сыры мосл ям юх вәйтты.
Тәм хәтл тыв вәндтәйлләт
йохтум мирева мўң кеши
верты пәта шив мәстәты
йохн мәслүв. Еллы ёх
вәндтәты хән питлүв, мўң
вәндтәлүв, муй вўрн щи
йохәт вәнтән кәншты. Щи
щира мўңева ийаха вәнта
мәнты мосл. Йис пурмәсәт
верты мирева йама вәты

мосл, муйсәр юх эвәлт
муй верла. Вәнши, сүмәт
йох па па юхәт муя верты
мәстәлләт. Вәншет ищи ар
хураспет – мосл мосты юх
пириты муй па мулты юх
шәп. Щәлләт па вәты мосл,
муй вўрн щи юх шавиты
мосл, вәты мосл, пурмәс
верты елпийн сорәлтәты
щи юх рәхл муй әнтә. Па
арсыр верәт вәты мосл.

Ёшәң хәннәхә Сергей
Хозумов – щит йис щира
пурмәс верты хә, лүв йис
ёхләл эвәлт иса верәта
вәндтәс, щит пәта лүв
хущада вәндтәйлләт щира
вера ар ёх юхәтсәт.

» Вера ар хуят юхтәс, ма
нәмәссум, яңкем хуят питл,
щирн рәпитты ямшәк.
Ар хуят пида лавәртшәк.
Щит хути кашәң хәннәхә
пида атәлт щира путәртты
мосл, атәлт щира лүвәла
вәндтәты мосл, муй вўрн
верты, – путәртәл, Сергей
Хозумов.

Тәм щухри верты әк-
тупсыя юхтум ёх вәндсәт,
муй вўрн карты пида рә-
питты, муй вўрн юх пида
рәпитты, әктупсы хулам
йюпийн кашәң хәннәхә лүв
кешел ёшн катәлман юхи
щи мәнәс.

Ма щиремн, щимәщ
вәндтәты хәрәт шәңк мос-
ләт, вантә, тәта айлат ёх
арсыр мосты йис пурмәсәт
верты оләңән уша верләт.

Путәр хәншәс:
Пётр Молданов



^ Варьёган кэртэң мет олаң вэндыйлты хуятат



^ Вухсар тайты тэхийн рэпитты ёх

Варьёган кэртэң мир хурэң ванлтупсыйн

Интэм катра пурмэсэт давалты тэхи – щит антэ тэп культура тэхи, щата рэпатнекат йилуп щирн йис вэлупсы, пурмэсэт давалты вэндыйллат. И ишимэщ вер – щит «Варьёган кэртэң мир веншэ» немпи хурэң ванлтупсы.

Щит лэщэты, лэдн тыв кэртэң па мойң мира эмэщ юхатты ат вэс, тэм хурэ унтасн Варьёган кэрт вэлупсы олаңан уша верты рэхл. Муй щирн тэм кэртые тывэс, муйсэр мир тата вэсэт па тарма рэпитсэ. Хурэти мўң оп-

рашлўв, вэн хуятат, мўң аңкилўв-ащилўв, кэртэң мир шивалэты рэхл.

Тэм мосты вер 2015-мит ол вўш эвэлт тэлўв, кэртэң па мойң мира щит шеңк эмэщ вантты. Тэмэщ хурэң ванлтупсэ «Ночь в музее», «Ночь

искусств» ёмэңхэтиднэ пураин лэщэтилўв. Щи пураин кэртэң мир ям арат шос артэ хурэ вантман нэмэлмэлэ, муй щирн Варьёган кэрт тывэс, муйсэр ям ханнехуятат тата рэпитсэ па па эмэщ верэти олаңан уша верлэ.

Мўң музей хотэвн кэти шурэс мултас хур давалман вэл – щит хулыева мўң кэртэң мирев олаңан. Йис вэлупсэв давалты пата мўң рэпатнеклўв иса муй верлэ, лэдн кэртэң па мойң мира тата эмэщ ат вэс. Йилуп вер тывэл, мўң, мўнана имухты ханшлўв.



^ К.В. Казамкин Киров немпи колхоз кэща хэ



^ Вой сухэти вўдыит

Зоя Казамкина,
Варьёган кэртэң
этнографической парк-музей
рэпатнек

Ханты ясаңа тулмаштэ:
Людмила Гурьева





50 ол мър и нумасн, и сәмн вәлдәңән



▲ Андрей Савватеевич па Павла Михайловна эвән па хидыдал пида

Павла Михайловна 1954-мит олн вүлсәң, әх хотн сема питәс. Хетта юханән аңкел-ашел пида ай пурайн вүлы ташн вәсәт. Аңкел – Анастасия Ивановна, ашел – Михаил Дмитриевич Тользиннән. Ашел па аңкел щәта касум совхоз бригадайн рәпитсәңән, нявремәт енмәлсәңән – Илья, Мария, Галина, Павла, Иван, Павел, Римма. Павла Касум ашколайн вәндтыләс, щәлта Елена Тоголмазова пида Лапәтнаңк воша строительной училищя вәндтылды мәнсәңән, вәндтылман, Тюмень воша практика яңхсәңән.

Щи пурайн мүн мывев вошәт иса ләщәтсыйт, хотәт омәсты тәхетн арсыр мирәт рәпитсәт. Яма вәндтылман пәта Москва хон воша китыйлсыйнән. Имудтыйн Павла юхи юхтәс па елды вәндтылды ан мәнәс, аңкел-ашел пида вәнтән вәс.

1975-мит олн ай кер тыләщн Касум совхозн

Ай кер тыләщ тыләщн Касум вош эвәлт Андрей Савватеевич па Павла Михайловна Каневнән вән емәңхәтл постәснән. Лын 50 ол мәр яха вәлдәңән, хәнтәт лупты ширн, 50 ол мәр и мевәлн шәшләңән, и шәншән шәшләңән.

Аңкел – Мария Никитична Канева, ашел – Савватей Канев. Аңкел-ашел вүлы лавәлман рәпитсәңән. Лүв тәп кәт ол луват вәс, аңкел әнтәма йис. Аңшәсел па аңқанкел пида енмәс.

Андрей Савватеевич ар ол бригадайн Касум совхозн вүлы лавәлты хәя рәпитәс. Кашәң ол вүлсәң әх кәсупсыйн кәсәс. Вүлы лавәлты верәт па митрайт

Вән пухиел Чечня хушә служитәс. Щи атум лалә вантум пухәта юхи юхәттәл пурайн юдн вәлупсыйн лавәрт вәлты, сәмлал, кәшитләт. Василий кәт нявремәл ая вәснән, хән әнтәма йис.

Татьяна эвиян Касум ашколайн вәндтыләс, щәлта Нуви сәңхум вошн колледжа вәндтылды мәнәс. Таня икия мәнәс па хоттел әхләл пида Ваньшавәт кәртән вәлдәт. Щәта икел пида рәпитләңән, хәлум нявремие енмәлләңән – Аня, Миша па Вова.

Тәм вәна ювум кәтнән ин и лотн әнт омәсләңән. Андрей Савватеевич тәм ол 70 ода йил, ин вәнты щи вәнта вүлы лавәлман лүңән па тәлн вүлылал хушә яңхийл. Павла Михайловна пуркаит, вейт ентәл. Лүв ентум хурамәң ләмәтсухләлн нявремәл, икел яңхләт.

Касум вошн вәлдәңән, лын хушәна рәтнайдал, хидыдал юхтылләт. И нумәсн, и сәмән вәлты кәтнән пәда верә әмәш вантты.

Тәм ям хәннәхәйңән мүн иши ям ясәңән китләлүв. Йисәңа-нәптәңа ат вәлдәңән, уяңа-пишәңа ат вәлдәңән.

Путәр хәншәс:
Светлана Рандымова



▲ А.С. Канев вүлсәң әх кәсупсыйн. С. Рандымова верум хурнән

рәпитты питәс, 2009-мит олн пенсия мәнәс, 34 ол мәр рәпитәс.

Андрей Савватеевич Канев Касум вошн сема питәс, лүв вән сәран семайн мет ай пуха вәс. Николай, Мария, Владислав, Петр, Клавдия яйдал па упидал вәсәт.

яма вәлдә. Щи пурайн вән ташн атл-хәтл рәпитсәт.

Андрей па Павла яха мәнум юпийн вүлы ташн нәлмит бригадайн рәпитсәңән, Касум вошн вәснән. Нявремәңа йиснән, Василий па Татьяна нявремәңа сема питсәңән.



Ёмвошн ван хӓтлуп тылӓшн 9-мит хӓтӓлн йис пурмӓсӓт шавиты «Торум Маа» музей хущи «История Ювана Бороды» ванл-тупсы вӓс. Щит ву-халь ики Иван Ильич Куриков олаӓӓн лӓ-щӓтса.

Сыр-сыр хурӓт, пур-мӓсӓт па йис киникайт тӓм ванл-тупсы лӓщӓтты щира «От-ражение» йис пурмӓсӓт шавиты центр тӓхийн рӓ-питты неӓт тӓсӓт. Щи тӓ-хи Талинка вошн Советс-кой район хущи вӓл. Тӓм пурмӓсӓт Иван Ильич эвелн Анисья Ивановнайн тӓм тӓхия ипӓша щира шави-ты мӓслӓ.

Иван Ильич Куриков Ивдельской район Лямья паульн сема питӓс. Лӓв олӓӓлн щимӓщ путӓр вӓл, мӓтты, Иван Ильич ай пурайн шеӓк мӓша йис, щирн ӓкелн-ӓселн пӓп ики хущи ймӓлты щира тӓса. Ин ёмӓӓ ики ястумал, мӓтты, няврӓм перна по-сӓн мосл пунты. Щӓлӓтши йӓпийн ин няврӓм ёшл нух щи пунсӓлӓлӓ. Щи пӓп ики щемья хущи лӓв ёнмӓс. Киникайт лӓӓӓтты па хӓншты вӓнлӓс. Иван пух хӓл, вӓнт вой велпӓслӓты верӓта йма вӓнлӓс.

Лапӓтхушьяӓ ода йӓв-мал пурайн Иван Ильич Мария Ивановна Дунаева Атымья пусӓлн омӓсты Вершина кӓрт элты имия вӓслӓ. Яха мӓнман йӓпийн лын Пелым пӓсл хонӓӓӓн омӓсты Гарёвка кӓрта вӓлты щира мӓнсӓӓӓн. Щӓта вӓн хот омӓссӓӓӓн па хӓт няврӓм тӓйсӓӓӓн. Марья имел, ястӓлӓт, мӓт-ты айтелн пушканӓн вел-пӓслӓты хошӓс. Анисья эвел ищи айтелн лаӓки велпӓслӓты хошӓс.



Юван Еля хилнеӓӓл пилӓ



Юван Марья имел рӓтлӓл пилӓ

Лозьва юхан маньщи хӓ

Юван ики имел пилӓ ар мис, лов, ош, щижӓрӓк тӓйсӓӓӓн. Лын лапӓт ам-п тӓйсӓӓӓн. Дамочка немпи ам-пӓн вӓлӓ лавӓлмал, Вӓрты ам-пӓл курӓӓ вой нӓхлӓс, Паль немпи ам-пӓн нюхӓс кӓншӓс, Шамша немпи ам-пӓн па лаӓки вӓйтӓс, Некши нем тӓюм ам-пӓн мойпӓр вӓйтӓс.

Юван ики тӓсыева хо-шӓс саӓквилтапӓт верты па йма юнтты. Лӓв шӓкляӓ вӓрты тӓш таймал сайн, щирн Юван Борода немн пунса.

Лӓв вӓлмал хӓват вӓ-лы лавӓлман па вӓс. Хӓ-лумсот кем вӓлӓ таймал. Товийн, хӓн вӓлӓт Кев пелы воштӓты пурая йил, мӓнты ёшл хӓватн вӓлты мир вӓлӓт лӓв вӓлӓ ташӓла пилӓтӓлӓт, па Юван икен Кев пелы ташӓл воштӓлӓлӓ. Щи пурайн вӓлӓ ташӓл шурӓс кема йил. Кева мӓнтӓл елпийн поры вер-лӓт, лӓлн вӓлӓ таш лӓӓӓн тӓйты тӓхет пелы тӓлаӓа ат юхӓтсӓт. Лӓӓ мӓр Юван ики вӓлӓт щӓта тӓйлӓлӓ па сӓсн юхлӓ воштӓлӓлӓ.

Пелыма юхтылӓты Ленинград, Москва элты



Иван Ильич Куриков, 1978-мит ол

учёной мир Юван икен олаӓӓн щиты ястӓлӓт:

» Рӓщ ясӓӓӓн йма пу-тӓртты хошл, рӓт вӓнт мӓвӓлӓ шеӓк йма вӓйтӓлӓ-лӓ. Лӓв имел па йма рӓщ ясӓӓӓн путӓртты, лӓӓӓтты па хӓншты хошл.

Юван ики имел пилӓ мойӓ ёх тӓӓа-щираӓа ва-на вӓлӓлӓ, лапӓтлӓлн, лын хотӓӓӓн ар улӓты нуры тӓйсӓӓӓн.

Тӓм ванл-тупсыйн Иван Ильич Анисья Ивановна эвел па Елена Николаева Степанова хилнеӓӓл вӓсӓӓн. Лена хилнеӓӓл ястӓл:

» Ма аӓщаӓӓм йма ӓн нӓмлӓм, лӓв ӓнтӓма

йӓвмал пурайн ма хулна ай вӓсум. Тӓп нӓмлӓм, муй щирн хопн яӓхсӓв, мӓнӓм хӓлн лапӓтсӓлӓлӓ. Аӓӓм аӓщаӓӓм олаӓӓн мӓнӓма ар путӓртылӓс. Аӓӓм рӓщ ики вӓс, тӓп аӓщаӓӓмн шеӓк сӓмӓӓа тӓйса. Хӓл велпӓслӓты, вӓнт вой мушӓтты, вӓлӓт лавӓлты пишӓта иса лӓвӓл вӓнлӓтсӓлӓ.

Иван Ильич ӓнтӓма йӓв-мал пурайн хӓтӓӓӓ ола йӓвантӓйс. Лӓв йӓпелн Ив-дельской район хущи вӓ-лы ташӓт тӓйты немӓлӓт хуят ӓн хӓшӓс. Ин тӓм йисн Ивдельской районӓн тӓп 137 маньщи хуят вӓл.

Путӓр хӓншӓс:
Наталья Краснопеева



Аңки верум ясәң

Имудтыйн па и вәтща мұв авәтн, и вәтща нәрум авәтн шеңк нұшая и ханты имиләңкие вәлмал. Лұв хәлум пух таймал па енмәлмал. Ши киньща ар тәл мәнл, ар лұң пәрл, хуты ин пухлад енумсәт, вәна йисәт, нюхеңа-лан-таңа питсәт, әрн-щомн юхәтсыйт. Аңкел ими па иса пиршәмәсы па әрләдн муй щомләдн тәләңтелн ши хәшуптәсы.

И пұш аңкел ими пухлад вана вохсәдә па щиты дывела путәртәс па партәс:

– Нын, пухиет, вәна ши йисты, ма па муй арат веритсум, муйкем әр па щом тайсум, щиты нынан енмәлсәләм. Ин нын ушәң-сашәң вұшәт вәнты юхәтсәты, әрәңа-щомәңа питсәты. Юдн әл омәсман, хуты муй вұша нын юхәтты щирәт муцәтләты. Ма щиремн, кашәң хәя мосл па мұвәта-йиңкәта мәнтыя па лұв яма вәлты-холты щирләл хәннәхуятәт кұтәтн кәнштыя. Мәта хәннәхә, вантә, и лотн ән омәс па мулты верәл, щит ищи-па ям вәлупсы щир лұвел муцәтл!

Ши киньща аңкел лупум ясәңәт юпийн вән пухәл айлдыева хұв әшәлә мәнты ләщәтыләс. Аңкел ими нянь верәс, пухәлә мәслә па щиты ши лұвела нәхмәс:

– Тәм нянен тәп ши пураитн ләтыя веритлән, хән шеңк сәмен вохтыя питлә. Щәлта лұвел тәләңтелн юхи ләтән кұтн, щит йилпа ям арат әрн-щомн нәң юхәтдыйн па кашәң лавәртәң верәт еллы тұңширәңа па вәшкәтә ләщәтлән!

Щитәлн мет вән пухәл әктәшәс, сема питум, айтәдн енмум мұвл тәхи эвәлт хұв мұвәта-йиңкәта уяң па ташәң вәлупсы

лұвел кәншты еллы ши шәшмәс.

Хұв муй ван кұт лұв шәшәс, еша вәс шеңк сәмл вохты питса. Щәлта аңкел ими миюм нянь пәнән вұюм хирәл эвәлт нух талсәлә. Нянь па нух сормал, хулна пәңкәтн пуремәты лұвел ән рәхәс. Вән пухәл аңкел пәлә дыкашәс па лұв верум нянь әш йира така евәлмәслә па мәнум әшәлн еллы шәшмәс.

Щиты шәштад муй мәнтад щирн әш йирәлн омәстыя ай павәрт хота лұв ши юхәтл. Ай павәрт хот пұңләдн карты келн ил йирум ампа така лұв пәләла хурәттты керләл. Лұв хурәттты сыйл хәлман, хот ов эвәлт шәнш ил мукарум пирәщ ими етмал па ханты пухәл пида вұща верәл, щиты лұвела ин лупл:

– Ма хотем лыпия луңа-сәр, алпа, сәмен вохлә, ләтыя-яньщты ләңхалайн!

Ши киньща ханты пух мукарәң шәншәң пирәщ имийн ямсыева лапәтлә муй яньщтәлә па әхәт щимәщ ясәңәтн ши ястәлә:

– Ма яма вәйтләм, хуты ин нәң уяң па ташәң вәлупсы щир кәншты юхәтсән.

Тәм хотем шәнш пәләкн мұв вұс тайлум, лұв тәләңтелн йиңкән ләп әмәртса.

Нәңена мұв вұсемн вәлты, йиңкәт хулыева кев пұтемн нух әмәрттыя мосл.

Ши тәхи хуца нәң шеңк ар хәс шиваләлән. Тәм йилпа еттыя ат мәр йиңкән вәлты хәсәт хулыева нух ки әмәрлән, щит нәң уен па ташәң вәлупсы щирен ищи кұрумн вәйтлән!

– Я-а-а, щит хуты муй лавәртәң вер хән, ма лұвел ищи кұрумн ләщәтләм,



Ульяна Ефремова хәншум хур

– еша ишканьщман, па мұв эвәлт юхтум вән пух мукарәң пирәщ имела лупәс.

Хән етна пелка йил, вән пухәл нюки келәл па кев пұтл әләмәл па мукарәң имел хот шәнша мұв вұс эвәлт йиңк хуца вәлты хәсәт нух әмәртты мәнл.

Шеңк ар хәс йиңкәт пида лұв нух әмәртәс. Пура-пурайн мұв вұс пәлә иллы вантыйл: «Кай! Щәта хулна шеңк ар хәс йиңк лыпийн вәлтад». Щитәлн па ши кев путәлн йиңкәң хәсәт нух әмәртты пиньшәл. Мұв вұсәл илпийн хәсәт әл вурләләт лұв семңәләл елпийн, мәтты ки, няхләт: «Әмәрта, әмәрта мұнев, ищи па хулыева нухлы талтыя ән веритлән». Имудтыйн алаң хәшлә йил. Вән пухәл иллы пәды вантәдыйл: «Илән йиңк па хәс хулаңтелыева хәшәс». Ин пух щимәщ нумәсн юхәтсы: «Мукарәң пирәщ ими әл щиты немасыя мәнәма ши йиңкәң хәсәт нух әмәрттыя тыв китәс, лұв әл щиты ма елпемн няхәс, муй щирн ши арат йиңк па хәс нух әмәрттыя рәхл?» Щитәлн вән пухәл лыкн ши юхәтды, нюки келәл па кев пұтәл еллы вущкәслә, сора-сора юхды шәшмәс.

Юхи юхәтмәлн, аңкел ими лұвела немудты ән па лупәс, тәп ухләңкиел еша илшәк есәлсәлә.

Щәлта кұтуп пухәл хұв

мұвәта-йиңкәта уяң па ташәң вәлупсы кәншты еллы шәшмәс. Мәнтад елпийн лұвела аңкел ими ищиты нянь мәс па щиты лупәс:

– Тәм нянен тәп ши пураитн ләтыя веритлән, хән шеңк сәмен вохты питлә. Щәлта лұвел тәләңтелн юхи ләтән кұтн, щит йилпа ям арат әрн-щомн нәң юхәтдыйн па кашәң лавәртәң верәт еллы тұңширәңа па вәшкәтә ләщәтлән!

Хұв муй ван кұтуп пухәл еллы шәшәс па еша вәс сәмл вохты питса. Щәлта аңкел ими миюм нянь хирәл эвәлт талсәлә. Нянь тәләңтелн сорма ювмал, хулна пәңкәтн пуремәтыя лұвел ән рәхәс. Кұтуп пухәл аңкел пәлә дыкашәс па лұв верум нянь әш йира така евәлмәслә, мәнум әшәлн еллы шәшмәс.

Щиты шәштад муй мәнтад щирн әш йирәлн омәстыя ай павәрт хота лұв ши юхәтл. Ай павәрт хотл пұңләдн карты келн ил йирум ампа така лұв пәләла хурәттты керләл. Лұв хурәттты сыйл хәлман хот ов эвәлт шәнш ил мукарум пирәщ ими етмал, ханты пух пида вұща верл патәмиты ши лұвела лупл:

«Ма хотем лыпия луңа-сәр, алпа, сәмен вохлә, ләтыя-яньщтыя ләңхалайн!»



Ши киньща ханты пух мукарең шәншәң пирәш имийн ямсыева лапатла муй янышдәла па әхәт шимәш ясәтн ши ястәла:

– Ма йма вәйтлөм, ху-ты ин һаң уяң па ташәң вәлупсы шир кәншты юхәтсән.

Тәм хотәм шәнш пеләкн мўв вўс тайлум, лўв тәлаңтәлн йиңкән ләп амәртса.

Һәңена мўв вўсәмн вәлтыя йиңкәт хулыева кев пўтемн нух амәрти мосл.

Ши тәхи хуша һаң шеңк ар хәс шиваләлән. Тәм йилпа етты ат мәр йиңкән вәлты хәсәт хулыева нух ки амәрдән, щит һаң уен па ташәң вәлупсы ширен иши кўрумн вәйтлән!

– Я-а-а, щит хуты муй лавәртәң вер хән, малўвел иши кўрумн ләшәтлөм, – ишканьшман па мўв эвәлт юхтум кўтуп пухәл мукарең пирәш имела лупәс.

Хән етна пелка йил, кўтуп пухәл мукарең иимел хот шәнша мўв вўс эвәлт йиңк хуша вәлты хәсәт нух амәрти ши мәнл. Шеңк ар хәс йиңк пила лўв нух амәртәс. Пура-пурайн мўв вўс пелы иллы вантыйл: «Кай! Щәта хулна шеңк ар хәс йиңк илпийн вәлтәл». Щәлта кўтуп пухәл вулаң лыкн юхәтлә, нюки келәл па кев путәл еллы вушкәслә, щитәлн сора-сора юхлы шәшмәс.

Юхи юхәтмәлн, әңкел ими лўвела нәмүлты ән па лупәс, тәп ухләңкиел еша илшәк есәлсәлә.

Ши киньща мет ай пухәл хўв мўвәта-йиңкәта уяң па ташәң вәлупсы кәншты еллы пела шәшмәс. Иштиты әңкелн лўв няньн мәса па партса, ләлн йиңәләл иты нәмүлты вер ән верәс, па веритты кемәлн вешката хәя ат вәс.

Хўв муй ван кўт мет ай пухәл еллы шәшәс па

еша вәс сәмл вохты питса. Щәлта әңкел ими миюм нянь хирәл эвәлт тәлсәлә. Няньл тәлаңтәлн сорма ювмәл, хулна пәңкән пуремәтыя лўвел ән рәхәс. Ай пухәл әңкел пела иса ән па лыкашәс па лўв верум няньл еша ләс па мәнум әшәлн еллы шәшмәс.

Әхәт лўв иштиты мукарең шәншәң пирәш ими пила вәйтантыләс па лупәс лўвела, хути пәнән вўюм ләтутәт тайл. Щитәлн әңкел миюм няние лавемәс, пирәш имел хот шәнша мўв вўсәл эвәлт йиңкәт па хәсәт нух амәрти мәнәс.

Тәлаң ат мәр лўв вешката рәпитәс, йиңкән хәсәт иса хулыева нух амәртәс.

Имүлтийн аләң хәсәлн мукарең пирәш имел лўв хушела охтәс па тәмиты ши нәхмәс: «Ешәк пухие, шеңк вән па вулаң вер һаң версән! Йис пураитн тарум меңк ики тәта вәс. Лўв әл хуятәт тәюм мўвәт-йиңкәт, войт-хўләт муй вўлы ташәт тәм мўв вўс илпийн ил хәнәтсәлә. Щәлта лўв сәмл иштиты тәм хәсәт кўтн ил хәнәтәс. Һәң, вантә, йиңк пила ши хәсәт нух тәлсән па рўвәң хәтл найн меңк икен сәм нух вўштиты. Муй арат ташәт лўв тәта ил хәнәтәс, ин хулыева һәңена хәшсәт!»

Мукарең пирәш ими ясәт хәлман ай пух шеңк нух амтәс, арсыр мўвәтн па йиңкәтн вәлүм хәннәхуятәт ийха әктәс па меңк икен мўва хәнәтүм мўвәт-йиңкәт, войт-хўләт па вўлы ташәт хулыева лакки ортәс. Нўша хәйт па нәңәт кўтн әңкел ими шиваләс, щит лўв ясәл ширн иса енмәс па йм хәя-воя йис!



Владимир Енов
йис ех путрәт ширн нумсәл хўватн йилпа хәншум моньшәл



М.В. Кабакова

Йилуп ол – шимәш емаңхәтл, хута мўң нумәсн тай-лўв мәнум оләт па лавәллўв йилуп ол.

2025-мит олн кәт вән емаңхәтл вәс – 80 ол Вулаң ләлн нух питум верев па мўң округев 95 ола ювум емаңхәтл. Тәм ол ремәслайт Центр хотн вера йма мәнәс: мўң йилуп верәт пўншсўв па еллы щит тәты питлўв.

Кашәң хәннәхәя вән пәмәшипа ясәң луплүм! Хуйтат мўң пиләва вәсәт па рәпитсәт, мўң пәнтәв еллы йма ат мәнл. Йилуп ол нынана әмәш верәт ат мойләл. Нын хотәң ехләң йма ат вәлдәт па вәлупсы йма ат мәнл. Муй нын йилуп олн олңитты питләты – щит ат тывл. Кашәң хәтл нынана әмәш верәт ат мәл.

Йилуп ол пида! Ши йилуп ол мет йм ола ат питл! Уяңа! Пишәңа! Нәптәңа! Йисәңа вәлаты!

Югра ремәслайт Центр кәща ими **Марина Кабакова**



Е.Т. Федотова

Югра мўвн вәлты тыһәң мирев!

Йилуп ол пида! Тәм йилуп олн иса верәт йма ат мәнләт. Кашәң хәннәхә нумәсн тайты ат питл, муй лўв йилуп олн вўтьшәл верты – щиты ат йинмәл.

Мет вән вер еллы тәты мосл – мўң нявремлўва рәт ясәң вәнлүтәты. Па еллы ши верев тәты.

Па йм вўща ясәң культура рәпитты ехлўва китлүм. Нын рәпатаян мўң вәлупсәва вера мосман вәл.

Ма сәмн тайты – «Касум Ех» па «Торум Маа» музейһән – йилуп олн аршәк әмәш ванлтупсы ат верләңән па мўң мирева шив йәңхты әмәш ат питл.

Тәлаңа, йма вәлаты! Йилуп ол пида!

«Торум Маа» музейев кәща ими **Елена Федотова**



Вўды – увас мират таш па уй



▲ З.Н. Лозямова вўлэт олаңан пугартал



▲ Н. Жеманская ханшум хурат

Вўды увас мўвн вэлты хуят пата щит мет сама рэхты, мосты па тынаң вой. Шуши мират катра йис вўш эвэлт вўлэт тайты питсат, лыв пата щит уй па таш таты вой.

Юрн мир поэт хә Юрий Вэллa тәм вой олаңан щиты пугартылас:

» Нынана вән вўлең таш мосл ки, нын хотел, ехлан пила вўлэт шалитман па лавалман тайты питлаты, лелн лывела ям ат вәс. Щи пурайн нынана ищи ям пил.

Учёной хуятат увас мўв луваттйин яңхсат па уша версат, хути ханнехуятата вўлэт таклы лаварт вэлты лелн вәс.

Манум сўсн «Торум Маа» йис пурмасат шавиты тахийн вўлэт олаңан әмәщ вандтупсы верантсы. Щата пугартсы, хути нөрумн па

вәнтшушетн вэлты хантэт па юрнат пата вўлэт мет мосты па тынаң воята вәлләт. Вўды – щит хошум па хурамәң ләмәтсух, щит епләң па сытаң летут, щит сора яңхты щир па па арсыр вератн нәтты вой.

Вәндат ими Зоя Никифоровна Лозямова вўлең хотел, ех хуши енмәс. Лўв пугартас, хути вўлэт хантэт пата, щит лыв вәлупсәл, вўды таклы ханнехуятата лаварт вэлты. Вўлэт тайты ханнехуятат айлатвўш эвәлт вўлэт пила енумләт. Пешие кашаң ки, юдн тайлы, лўв нявремәт пила енумл. Пушхиет ашколая мәнтәлн вўдые таклы мәремәдыйт.

Тәм йисн округевн кәт тахи вәл, хута ар вўды тайлы па енмәллы, щит Казымской па Саран-паульской совхозаң. Тәм тахет 1930-мит олатн тывсәт, тата вўды ташат лавалман ар ханнехә рәпитәс. Лыв хотаң ехләл пила иса вәлупсәл



▲ Вўлең ех пурмасат

хўват вўды ташат тайман әрмәт па вәнтәт хўват каслуптылсәт.

Учёной хуятат ищиты уша версат, вўлэт ол мәр ар хураса ювантләт. Кўрлал хуши лўнаң щимәщ лепәт пўталыет енумләт, мәта ут унтасн лыв нөрум мўв хўват яңхләт. Тәлн па щи пўталыет хулт пелы мәнләт. Семңәл ищи хурасләл па щира ювантләт, товийн па лўнаң, хән хошма йил, – сорни-әм елпула йиләт, тәлн – питы вустәт.

Тәм вандтупсийн әмәщ хурат шивалаты щир вәс. Щит «Торум Маа» тахийн рәпитты хә Вячеслав Кондин Кев мўв хантәт хуши вўюм хурат, ищиты Асугорской институтн рәпитты нә Наталья Жеманская олюпн па ханшты юхн ханшум хурамәң хурат вандтәсийт.

Вўлэт ханнехә пўңәлн хўв йис вўш эвәлт вәлләт па вән уй па щўнь тәләт.

Пугар ханшәс:
Надежда Вах

Ханты ясанг
(Хантыйское слово)
№1 (3685), 15.01.2026

Соучредители
Дума, Правительство
Ханты-Мансийского
автономного округа – Югры

Издатель
Департамент внутренней
политики
ХМАО-Югры

Редакция

ВРИО
главного редактора –
Рагимова Н.В.

Телефон (3467) 33-17-52(д.502)

Ответственный секретарь –
Вах Н.И.

Телефон (3467) 33-17-52(д.503)

Адрес редакции и издателя:

628011, г. Ханты-Мансийск,
ул. Комсомольская, 31
тел./факс (3467) 33-17-52 (д.510)

E-mail: gazeta@khanty-yasang.ru
Газета размещена на сайте
www.khanty-yasang.ru

Отпечатано:

ООО «Печатный Мир г. Сургут»,
ул. Маяковского, 14.

Индексы 04393, 54393

Тираж **2166** экз.
Заказ **8**
Цена свободная

Газета
зарегистрирована
Управлением Федеральной
службы по надзору в
сфере связи,
информационных технологий
и массовых коммуникаций по

Тюменской области,
ХМАО-Югре и ЯНАО.

12+

Свидетельство о регистрации
ПИ №ТУ 72-00796
от 23 января 2013 г.

Мнение авторов публикаций
не обязательно отражает
точку зрения редакции.